

М. С. Шатковська
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: ст. викл. Г. В. Буслаєва

ФОРЕНЗІК ЯК НОВА ПОСЛУГА АУДИТОРСЬКИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки після низки економічних скандалів, пов'язаних з поширенням шахрайства і фінансової корупції всіх видів, які сколихнули світ, в тому числі і Україну, були нанесені збитки та негативні наслідки для економіки, соціального та політичного розвитку. Через динамічний розвиток ринку аудиторських послуг на іноземному ринку, українським компаніям, що надають аудиторські послуги, необхідно впроваджувати в свою діяльність нові тенденції та пристосовуватись до попиту споживачів цих послуг.

На сучасному етапі зарубіжні компанії активно застосовують незалежні економічні розслідування як інструмент перевірки діяльності компанії. Форензік, який використовується для розслідування економічних злочинів, являє собою новий напрямок діяльності аудиторських компаній в Україні. В країнах Америки та Європи форензік вже давно не нова практика, а частина аудиторської діяльності, але для України цей вид аудиторських послуг відкрився зовсім недавно. В Україні така послуга надається лише найбільшими аудиторськими компаніями, наприклад, компаніями «Великої четвірки» (KPMG, EY, Deloitte, PwC). Необхідність застосування форензік – послуг в вітчизняній економіці зростає після випадків масштабних шахрайств, корупції та фінансових махінацій. Так, за результатами опитування PwC українських організацій в рамках Всесвітнього дослідження економічних злочинів та

шахрайства 2018 р., в Україні 48% організацій постраждали від економічних злочинів та шахрайства протягом останніх двох років; 56% усіх випадків шахрайства були скоєні співробітниками організацій; хабарництво та корупція (73%) є лідером серед економічних злочинів, від яких постраждали організації за останні два роки, в топ 5 також входять: незаконне привласнення майна (46%), шахрайство у сфері закупівель (33%), шахрайство у сфері управління персоналом (33%) та кіберзлочини (31%) [1]. Також українські респонденти очікують, що хабарництво та корупція буде найбільш суттєвим економічним злочином для їхніх організацій у наступні два роки.

Така послуга як форензик набуває з кожним роком своєї популярності в Україні ще тому, що: традиційна практика бухгалтерського обліку і аудиту, що існує, не може виходити за рамки цифр та аналізувати інші скриті аспекти корпоративного шахрайства; не існує належного методу для подолання проблем лобювання та змови; неспроможність внутрішніх аудиторів ініціювати дії або заздалегідь виявити шахрайство тощо. Фінансове розслідування є ефективним інструментом, застосування якого дозволяє значно знизити ризики вчинення фінансових злочинів. Форензик – комплексне всебічне дослідження фінансово-господарської діяльності економічного суб'єкта, мета якого полягає у виявленні різних фактів шахрайства, фінансових махінацій, інших неправомірних дій, як з боку управлінського апарату, так і з боку інших співробітників, а також інших третіх осіб, крім того запропонувати систему заходів щодо їх мінімізації [2, с. 145]. Аудитори, надаючи форензик-послугу, проводять детальне розслідування фінансової діяльності та облікових записів в пошуках необхідних доказів шахрайства, здійснюють комплексне дослідження з вивченням бухгалтерських, фінансових, юридичних та технологічних процесів компанії, аналізують внутрішнє середовище компанії, в тому числі виявляють шахрайські схеми, сумнівні угоди, шляхом дослідження первинної документації, а також вивчають зовнішнє середовище (потенційних контрагентів, пов'язаних сторін та ін.). Форензик дозволяє виявити як передумови, так і вже задіяні факти корпоративного зловживання та шахрайство.

Під час виконання форензик необхідно інтенсивна взаємодія і співпраця незалежних аудиторів з керівництвом внутрішнього контролю, менеджментом економічного суб'єкта в цілому, а також з іншими співробітниками.

Серед найбільш розповсюджених причин запитів на проведення процедури форензик варто виділити такі: суперечки між акціонерами; захист інвестицій та контроль за їх цільовим використанням з боку західних інвесторів; пошук виведених активів за межі компанії топ-менеджерами; внутрішні розслідування в компанії у зв'язку з погіршенням фінансових показників; судові спори, де форензик використовується як засіб збору доказової бази [3]. До спеціалістів форензик-послуги пред'являються наступні

професійні вимоги: знання в області обліку і аудиту; знання законодавчих та нормативно-правових актів, основ трудового, цивільного та адміністративного законодавства; знання основних видів шахрайств і фінансових злочинів, способи їх виявлення; вміння працювати з сучасними інформаційними технологіями; знання основ психології та інших соціальних наук та ін. До складу спеціалістів аудиторських компаній, що надають форензик-послугу, як правило, входять бухгалтера-криміналісти, економісти, галузеві фахівці, колишні співробітники регулюючих органів. Додатковою перевагою спеціалістів може бути міжнародне визнана професійна кваліфікація типу CFE (Certified fraud examiner), CFCS (Certified Financial Crime Specialist), CIA (Certified Internal Auditor) тощо.

На нашу думку, в Україні форензик на даний момент знаходиться на стадії становлення та набуває популярність, особливо серед великих українських компаній та державних органів. Власники бізнесу намагаються захистити свій бізнес та свої гроші від можливих схем шахрайства та мінімізувати ризики. Аудиторська компанія, яка надає таку послугу як форензик, є найбільш конкурентна, тому що в ній є кваліфіковані спеціалісти з різних фахових областей, а також більший перелік послуг, які вона може надавати.

Список використаної літератури

1. Global economic crime and fraud survey 2018: Ukrainian findings. Pulling fraud out of shadows. 2019. P. 1–19. URL: <https://www.pwc.com/ua/en/survey/2018/pwc-gecs-2018-eng.pdf> (дата звернення: 19.03.2019).
2. Соломіна Г. В. Форензик – інструмент фінансового розслідування діяльності підприємства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Сер. Економіка. 2018. Вип. 2(10). С. 144–149.
3. In forensic we trust! *Юридична газета Online*. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/legal-business-in-ukraine/in-forensic-we-trust.html> (дата звернення: 19.03.2019).